

LAUDÁCIÓ
A SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM BOCSKAI ISTVÁN DÍJA
NÉMETH ZSOLT ÁLLAMTITKÁR ÚRNAK VALÓ ÁTADÁSA ALKALMÁBÓL

Tisztelt Államtitkár Úr! Tisztelt akadémiai közösség! Tisztelt hallgatóság!

Amikor a mai jeles esemény díjazottja, Németh Zsolt államtitkár úr személyéhez és tevékenységéhez kötődő laudáció megírására vonatkozó igen megtisztelő megbízást egyetemünk vezetésétől megkaptam, gyors egymásutániságban fogalmazódott meg bennem néhány gondolat. Az első az a nyugtalanító kérdés volt, hogy képes leszek-e az itt most jelenlévő akadémiai közösségünk egészét képviselni, hogy méltó módon tudom-e majd egyetemi kollegáimnak, barátaimnak, diákjainknak a mai kitüntetett személyéhez kapcsolódó érzéseit, gondolatait közvetíteni? A kérdést a remény, no meg néhány munkatárs és barát biztatása próbálta „elvarrni” – az abbéli remény, hogy a mindannyiatok bizalmát élvezve, mindannyiunk nevében tudok ma beszélni.

A második bennem felötlő gondolat még nyugtalanítóbb volt. Bő fél éven belül ugyanis második alkalommal ér az a megtiszteltetés, hogy a Bocskai István díj átadásán laudációt mondhatok – Orbán Viktor miniszterelnök úr kitüntetése után. Lelki szemeim előtt nem tudott nem felsejleni az a fenyegető lehetőség, hogy két csodálatos fiúgyermekem mellett az „Összegyűjtött Bocskai István díj laudációk” című munkát fogják majd utódaim hagyatékomul valamelyik asztalfiók (vagy számítógépes „folder”) mélyén megtalálni.

A harmadik gondolatsorral viszont már kétségtelenül megnyugodtam. Rádöbbsentem ugyanis arra, hogy a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem életre hívásában, működésében perdöntő szerepet játszó, a „kockát elvető” típusú anyaországi politikusoknak a sora, vagyis azoké, akik nélkül ma ez az egyetem egész egyszerűen nem létezne – nos, ez a sor Orbán Viktor miniszterelnök úr és Németh Zsolt államtitkár úr nevei után, ebben a nagyságrendben egyszerűen nem folytatható. Az egyetem indításával és az egyetem céljaival, missziójával hitszerűen azonosuló, a Sapientia sorsdöntő pillanataiban cselekvő szándékú és teremtő erejű, eme nagyságrendű magyarországi politikus e két személyen kívül egész egyszerűen nincs. S ebben a kontextusban – túlmenően azon, hogy megnyugtató volt a gondolat: mégiscsak a fiúgyerekeim maradnak utánam ... – rögtön eszembe jutott az is, hogy körülbelül egy esztendővel ezelőtt, az egyetem Vezetőtanácsának az ülésén, akkor, amikor a Bocskai István díj létrehozásáról szóló előterjesztés is megszületett – nos, már akkor az előterjesztés két személy nevét, az Orbán Viktor miniszterelnök úrét, illetve a Németh Zsolt államtitkár úrét tartalmazta, állásfoglalást kérve az egyetem Szenátusától az odaítélésről, illetve a díjátadás időpontjairól. Beszédese ezek az események: akkor, egy esztendővel ezelőtt nem egy, és nem is három személy neve jutott eszébe az egyetemi Vezetőtanácsnak, amikor a Bocskai-díj odaítélésére vonatkozó előírások, követelmények között a következőket olvasta: Bocskai István díj évente egy alkalommal az egyetem alapításában és fejlesztésében kifejtett érdemekért adományozható az EMTE munkatársainak, vagy olyan egyetemen kívüli személyeknek, akik döntő módon járultak hozzá az intézmény fejlődéséhez.

A Németh Zsolt államtitkár urat ismerők számára tulajdonképpen nincsen semmi meglepő a Bocskai-díj odaítélésében, a mai kitüntetettünk erre való érdemességben. S mielőtt az ünneprontás ódiumba esnék, azonnal hozzáteszem: a különleges a mai díjátadó ünnepi alkalom, az viszont – élettörténetén, tevékenységén, személyiségén végigtekintve – már sokkal kevésbé, hogy Németh Zsolt valóban érdemes-e a kitüntetés birtokosává válni.

Bár sokunk számára messzemenően elégséges lenne, mégsem lenne ildomos az előbbi tömondatos argumentációval lezárni e laudációt. Engedjék meg, engedjétek meg, hogy a teljesség igénye nélkül államtitkár úr Bocskai-díjra való alkalmasságát néhány gondolattal megvilágítsam. A Sapientia Egyetem létrehozásában, fenntartásában kifejtett elkötelezett, támogató tevékenységét nem áll módomban lépésről-lépésre felsorolni: félő ugyanis, hogy ez gyakorlatilag az egyetem elmúlt 13-14 éves történetének a megírásával lenne azonos. Mai díjazottunk elhatároló jelentőségű szerepét mégis alátámasztandó, elhoztam magammal egy papírost, melyet Németh Zsolt akkori politikai államtitkár úr szignál, 1999. november 24-i dátummal, s melyben a következő mondatok állnak: „A romániai magyar

történelmi egyházak püspökeinek Orbán Viktor miniszterelnök meghívására [...] esedékes látogatása alkalmával szeretnénk megtárgyalni a romániai magyar egyetemfejlesztéssel kapcsolatos [...] teendőinket [...]. A kormány ugyanis a nagyszabású program megvalósulását akkor látja biztosítva, ha az egyetemfejlesztés gazdája a romániai magyar [...] egyházak által kezdeményezett [...] felekezeti közti alapítvány lesz.” – A többi, amint azt már mindannyian tudjuk, mára már történelem: létrejött a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, és – többek között éppen a Németh Zsoltoknak a hitét és cselekvőerejét maga mellett tudva – köszöni szépen, egészen jól van.

Hogy honnan a mai díjazottunk eme hite, elkötelezettsége és meggyőződése? Honnan az ehhez kapcsolódó, a romániai magyar önálló felsőoktatás bő tíz éves „huzavonáját” átvágó, államhatáron átívelő egyetemalapításhoz fűződő kockázatvállalás és bátorság? Vagy honnan az erdélyi magyar felsőoktatás 2000. körüli állapotával kapcsolatos, „valamit kellene már lendíteni a kátyúba ragadt szekéren” típusú szemléletmód? Nos, választ kapunk erre, ha kicsit még visszább futunk az időben – egyszer mind azt is felfedve, hogy a szekérrel kapcsolatos metafora Németh Zsolt egyik 1996-ban született, az értelmiségi hivatására vonatkozó tanulmányából származik. A felvetett kérdésekre adandó válaszok is kiderülnek az idézet folytatásából: „[...] a legnagyobb erényt a bátorságban látom, a fogalom evilági és transzcendentális értelmében egyaránt. Manapság az értelmiségiek nagyon óvatosan tűzik csak tolluk hegyére az olyan témákat, mint az erkölcs, hivatás, Istenhit. [...] Erdemben szólni minderről nem csupán tisztánlátást követel manapság, hanem kockázatvállalási hajlandóságot is.” Majd egy kicsit odébb: „Az értelmiségi a közjó érdekében tevékenykedő [...] személyiség, akinek hivatása [...] az emberi környezet irányába kisugározni. [...] Szellemi megújulása szorosan összefonódik azzal a [...] küzdelemmel, ami olyan fogalmak, mint az erkölcs, a hit, a kultúra, a család, a közösség és a nemzet jelentéstartalmáért folyik Magyarországon. [...] Az [...] értelmiségi intézmények sikere végső soron az egyes értelmiségiek belső és személyes döntésén fog múlni”. A személyes hitvallásnak is beillő mondatokon túlmenően mi, a Sapientia munkaközössége jól tudjuk: az egyetem léte, sikere többek között Németh Zsolt államtitkár úr eme belső és személyes döntéseinek is köszönhető.

Utolsó argumentumként pedig hadd álljon itt, hogy államtitkár úr díjra való alkalmassága, érdemessége, a díj egyetem általi odaítélésének kézenfekvősége talán valahol egy még régebbi, még távolabbi múltban gyökerezik. Van magyar nyelvünknek egy jól ismert mondása: „a vér nem válik vízzé”. Még tiszta szerencse – mondhatnánk ezt Németh Zsolt tekintetében. A korábban idézett személyes hitvallás ugyanis minden kétséget kizáróan annak a családi örökségnek is az eredménye, melyet mai kitüntetettünk édesapja, a néhai „vándorlelkész”, a budapesti Erdélyi Gyülekezet és az ezáltal létrejövő Reménység Szigete gyülekezetalapító lelkésze – akinek éppen a napokban ünnepeltük születése 80. évfordulóját – meghatározó szellemiségként, életfelfogásként fiára testált: az Erdély és annak magyar népe iránti felelősséget és szolgálatvállalást, a nemzet, a közösség jövőjébe vetett reménységet, illetve az e reménységen alapuló hitet, meggyőződést, tenni akarást.

Tisztelt államtitkár úr! De az ünnepi alkalom formális keretei ellenére, különösen a ma itt téged körülvevő baráti környezetre való tekintettel azonnal átfogalmazásra kényszerülök: Kedves Zsolt! A Sapientia Egyetem akadémiai közössége nevében, az előbb említett nemzeti felelősségvállalás és a jövőnkbe vetett közös hitünk jegyében, de egyszer mind az egyetemünk alapításához és fejlesztéséhez fűződő szerepvállalásod előtti főhajtás jegyében fogadd ezúttal intézményünknek a Rektor úr által átnyújtandó Bocskai István díját. Tudjuk, hogy személyed mindig garancia, barátságod pedig mindig biztatás egyetemünk jövője tekintetében.

Köszönöm a figyelmet.

Marosvásárhely, 2013. június 8.

Dr. Tonk Márton egyetemi docens
Dékán